

визначення «путінізму» як загальних рис політичного режиму, політичної ментальності та російської державної ідеології, які склалися в РФ з початку 2000-х рр., а «пальму першості» віддає Річарду Гвіну (*Richard Gwyn*), який в січні 2000 р. використав слово «путінізм» на сторінках «Toronto Star». Англомовна версія Wikipedia визначає «путінізм» в якості політичної системи, сформованої за часів президентства В. Путіна. З посиланням на думку оглядача «The Washington Times» Арнольда Бейхмана (*Arnold Beichman*), цей концепт подається в одному ланцюжку зі сталінізмом.

В яких інших випадках згадується «путінізм» у політичному дискурсі? Найбільш поширеним є погляд на «путінізм» як на політичний режим, який характеризується набором притаманних лише йому особливостей. При цьому одні автори пов'язують його виключно з особистістю В. Путіна, його стилем управління державою, намагаючись дати відповідь на запитання: «Who is Mr. Putin?». Інші – пропонують розуміти цей концепт ширше: як політичну систему, яка почала формуватися в РФ ще до приходу у владу В. Путіна, викристалізувалася на початку його правління, і вірогідно, «зможе пережити Путіна». Менш поширеною є думка про «путінізм» як ідеологію. При чому думки стосовно приналежності «путінізму» до певного ідеологічного спектру суттєво відрізняються в діапазоні від «відгалуження рашизму», «близькості фашизму» до «лібералізму»: кожен імпактор вбачає по-своєму. А дехто з «поміркованих» сприймають «путінізм» свідомо задуманим його піарниками симулякром великого ідеологічного стилю, тобто пропагандистським міфом. Існують і такі, що ставляться до «путінізму» як різновиду популізму. Нарешті, є і такі, хто вважає, що ніякого «путінізму» як ідеологічного концепту не існує, а є лише політтехнологічні пропозиції. Важко не погодитися з тим, що «путінізм» не втілює якихось політичних ідей або утопічних уявлень, боротьбу народу або еліт, розвиток капіталу або способи його освоєння. Позбавлений конкретного позитивного змісту та бачення перспективи розвитку, концепт «путінізм» є близьким до поняття політичного режиму, але сам поняттям так і не став. На відміну від поняття, концепт передбачає трансляцію розуміння або оцінки явища, факту, події з метою створення у свідомості аудиторії (слухачів, читачів, глядачів) бажаного для іпактора «уявлення». Залишаючись «знаряддям» боротьби за «розум і почуття» людей, концепт має свій термін придатності з огляду на спроможність і масштаби впливу. Для ефективного впливу концепт має бути ефективно представленим, щоб забезпечити високий рівень його сприйняття та схвалення. Зрозуміло, що це залежить насамперед від іпактора, а не аудиторії, яка зазнає впливу.

«Путінізмом», транспортованим у політичний дискурс, зазвичай називаються різні явища – від культу особи Путіна до ідеології та моделі державного управління. Він чітко позначає прихильників і супротивників як російського президента, так і претензій Росії на особливий шлях розвитку і її амбіції щодо експорту власної політичної моделі. Водночас незалежно від цього «путінізм» розуміють як антитезу демократії та ліберальних цінностей (в сенсі несумісності). «Путінізм» - це не підміна демократії і не її різновид (як у випадку з так званою «суверенною демократією»). Водночас спроби подати цей концепт як прогресивну модель розвитку (хоча б і в майбутньому) допоки залишаються невдалими.

УДК: 327:32.019.5

ІНСТИТУЦІЙНИЙ ВИМІР РЕАЛІЗАЦІЇ ДОКТРИНИ ІНФОРМАЦІЙНОЇ БЕЗПЕКИ УКРАЇНИ

С. В. Бондаренко

В сучасних умовах нелінійності та непередбачуваності розвитку суспільно-політичних процесів, втрати монополії на владу традиційними політичними інститутами (у т. ч. в інформаційно-комунікаційній сфері), збільшення впливу на прийняття рішень

неполітичних акторів нової актуальності набуває переосмислення ролі та сутності інституційного виміру забезпечення інформаційної безпеки держави.

Сьогодні Україна є однією із територій де відбувається боротьба між глобальними центрами впливу, яка знаходить своє відображення у політико-образному та політико-смысловому просторах. Під політико-смысловим простором розуміється вся сукупність матеріальних та нематеріальних образів та процесів, які ідентифікують державу, створюють емоційний зв'язок з цільовими аудиторіями задля просування та захисту національних інтересів. Під політико-смысловим - сукупність сутнісних характеристик тих чи інших явищ та процесів, які формують інтерпретації дійсності та створюють політико-релевантне знання [1, с. 28], яке забезпечує розуміння сутності та змісту держави, її органів управління тощо.

В умовах війн «четвертого покоління» [2, с. 160] активна боротьба розгортається саме в цих двох просторах. Вони орієнтовані не на фізичне знищення ворога та руйнацію інфраструктури. Сучасні війни/конфлікти націлені на придушення волі населення, дискредитацію та зневіру до органів управління власної держави, її змісту та цінності. Активна фаза війни «нового покоління» Російської Федерації проти України (2013–2014 роки) спонукала до пошуку та вироблення нових підходів протидії загрозам в політико-образному та політико-смысловому просторах. Парадигмальні зміни у змісті інформаційної безпеки знайшли своє відображення у нових редакціях стратегічних документах таких як Стратегія національної безпеки України (2015 рік) [5], Воєнна доктрина України (2015 рік) [3] та Доктрина інформаційної безпеки України (2017 рік) [4].

Ключові параметри захисту політико-смысового та політико-образного просторів в інформаційно-комунікаційній сфері відображені саме в Доктрині інформаційної безпеки (далі – Доктрина). Згідно офіційних даних, цей документ визначає національні інтереси України, загрози їх реалізації, напрями і пріоритети державної політики в інформаційній сфері. Метою Доктрини є уточнення засад формування та реалізації державної інформаційної політики, насамперед щодо протидії руйнівному інформаційному впливу Російської Федерації в умовах розв'язаної нею гібридної війни [4].

В контексті дослідження особливий інтерес викликають питання пов'язані з визначенням інституційного виміру реалізації Доктрини, його структура та пріоритетні напрями. Під інституційним виміром слід розуміти всю сукупність інститутів, які відповідають за формування та реалізацію державної політики у сфері забезпечення інформаційної безпеки України.

Серед ключових пріоритетів розвитку інституційного виміру інформаційної безпеки слід виділити: удосконалення повноважень державних регуляторних органів, які здійснюють діяльність щодо інформаційного простору держави, з метою досягнення адекватного рівня спроможності держави відповідати реальним та потенційним загрозам національним інтересам України в інформаційній сфері; визначення механізмів регулювання роботи підприємств телекомунікацій, поліграфічних підприємств, видавництв, телерадіоорганізацій, телерадіоцентрів та інших підприємств, установ, організацій, закладів культури та засобів масової інформації, а також використання місцевих радіостанцій, телевізійних центрів та друкарень для військових потреб і проведення роз'яснювальної роботи серед військ та населення; створення і розвиток структур, що відповідають за інформаційно-психологічну безпеку, насамперед у Збройних Силах України, з урахуванням практики держав – членів НАТО; побудову дієвої та ефективної системи стратегічних комунікацій; розвиток механізмів взаємодії держави та інститутів громадянського суспільства щодо протидії інформаційній агресії проти України; посилення спроможностей сектору безпеки і оборони щодо протидії спеціальним інформаційним операціям тощо [4].

Іншими словами, ключовим завданням є розробка системи узгоджених дій всіх інститутів, які включені до формування та реалізацію державної інформаційної політики у контексті забезпечення безпеки України. Аналіз вітчизняного та закордонного досвіду свідчить про те, що цей напрям, в умовах нелінійності та непередбачуваності, втрати монополії держави щодо контролю за виробленням та розповсюдженням інформаційного

продукту, є вкрай важливим. Ця важливість полягає в утриманні якщо не повного контролю, то в забезпеченні скоординованих дій всіх елементів (інститутів) політичної системи та утримання їх у стані рівноваги.

Ключовими інститутами, які забезпечують реалізацію Доктрини інформаційної безпеки України є: Рада національної безпеки та оборони, Кабінет міністрів України, Міністерство інформаційної політики України, Міністерство закордонних справ України, Міністерство культури України, Державне агентство України з питань кіно, Національна рада України з питань телебачення і радіомовлення, Державний комітет телебачення і радіомовлення України, Служба безпеки України, Розвідувальні органи України; Державна служба спеціального зв'язку та захисту інформації України; Національний інститут стратегічних досліджень [4].

Аналіз тексту Доктрини свідчить, що її слабким місцем є відсутність чіткого визначення ролі та місця місцевих органів влади та місцевого самоврядування, інститутів громадянського суспільства, ЗМІ та ін. зацікавлених сторін. Враховуючи важливість забезпечення сталого розвитку інститутів, які повинні забезпечувати інформаційну безпеку України, цей напрям потребує подальшого системного дослідження, як на стратегічному, так і тактичному (локальному) рівні.

Література

1. Бондаренко С. В. Інформаційний напрям політики захисту національних інтересів держави: дис. ... канд. політ. наук : спец. 23.00.02 «Політичні інститути та процеси» / ДонНУ імені Василя Стуса. Вінниця, 2017. 244 с.

2. Даник Ю. Г., Пермяков О. Ю. *Сучасні інформаційні технології в забезпеченні національної безпеки і оборони: реалії та тенденції розвитку*. 2018. № 1. С. 159–176.

3. *Про рішення Ради національної безпеки і оборони України від 2 вересня 2015 року «Про нову редакцію Воєнної доктрини України!»* Указ Президента України від 24.09.2015 № 555/2015. Верховна Рада України. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/555/2015>

4. *Про рішення Ради національної безпеки і оборони України від 29 грудня 2016 року «Про Доктрину інформаційної безпеки України»*: Указ Президента України від 25 лютого 2017 року № 47/2017. Верховна Рада України. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/47/2017>

5. *Про рішення Ради національної безпеки і оборони України від 6 травня 2015 року «Про Стратегію національної безпеки України»*: Указ Президента України від 26 травня 2015 року № 287/2015. Верховна Рада України. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/287/2015>

УДК 327.82+ 791.43/.45

КІНЕМАТОГРАФ ЯК ІНСТРУМЕНТ КУЛЬТУРНОЇ ДИПЛОМАТІЇ: КОМПАРАТИВНИЙ ПІДХІД

К. І. Булега, І. Ю. Чарських

Кіновиробництво сьогодні стає одним з надійних та впливових інструментів «м'якої сили» та культурної дипломатії зокрема. Низка великих західних країн давно оцінили весь потенціал даного інструменту публічної політики. Намагаються не відставати і менші держави, серед яких – Південна Корея і Україна. Порівняльний аналіз організаційних засад кіноіндустрій двох країн сприятиме виявленню резервів використання українського кінематографу як складової культурної дипломатії.